

Sleutelen aan identiteit, verbondenheid en inbedding

NATHALIE VALLET^a
AD VAN DEN OORD^b

Een organisatiekundig perspectief op geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's

ABSTRACT

Working on identity, connectedness and embedding. An organizational perspective on integrated security networks in Belgian Euregions

The article describes the results of a research-project focusing on the effective and efficient functioning of 6 integrated safety-and-security networks in 2 Belgian Euregions, being the Euregion Maas-Rijn and the Euregion Eurometropool. These networks are defined as cross-border partnerships within the European Union between the public and private actors of the integrated safety chain present in a particular transnational region. The key-actors of these networks are the respective police, judicial and governmental organizations. It concerns an explorative case-study research in which the so-called social network perspective (i.e. organization theory) leads to the formulation of several conclusions and policy advices. In general the functioning can be improved by (1) creating a – more extensive – common 'cognition' (i.e. shared language, codes, stories and frames of reference), (2) strengthening the internal relationships and mutual trust between the partners and (3) structurally clarifying and stabilizing positions, information exchange and control.

Keywords: integrated safety-and-security networks, Euregions, organization theory and case-study research

Kernwoorden: geïntegreerde veiligheidsnetwerken, Euregio's, organisatie-theorie en exploratief gevalstudie-onderzoek

Panopticon, 34 (4), 245-266
© 2013 MAKLU | ISSN 0771-1409 | JULI 2013

^a Docent en senior onderzoeker, Departement Management/ACED, Faculteit Toegepaste en Economische Wetenschappen, Universiteit Antwerpen (Corresp.: Nathalie.Vallet@ua.ac.be).

^b Senior onderzoeker, Departement Management/ACED, Faculteit Toegepaste en Economische Wetenschappen, Universiteit Antwerpen en Durham University Business School.

INLEIDING

Vandaag de dag vormen netwerken, samenwerking en coördinatie veelgebruikte krachttermen binnen publiek management, zo ook in politionele en gerechtelijke middelen. Vaak vormen ze het voorwerp van *geïntegreerde* beleidsinitiatieven. De concrete realisatie ervan is echter geen evidentie. De vele gezichten van zo'n integratie vereisen immers een complexe, vaak multidisciplinaire (o.a. recht, criminologie, sociologie en psychologie) en meervoudig methodische aanpak (o.a. empirisch onderzoek, deductief redeneren, discussie en kritische reflectie).

In het voorliggend artikel staan de *geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's* centraal. In lijn met de literatuur over geïntegreerde veiligheid, Euregionale samenwerking en excellente politiezorg, definiëren we een Euregionaal geïntegreerd veiligheidsnetwerk als een grensoverschrijdend samenwerkingsverband binnen de Europese Unie tussen de publieke en/of private actoren van de in dit gebied aanwezige integrale veiligheidsketen (o.a. VERMEULEN, DE BUSSE & CRUYSSBERGHS, 2003; BRUGGEMAN, VAN BRANTEGHEM & VAN NUFFEL, 2007; CACHET, DE KIMPE, PONSAERS & RINGELING, 2008; BRUGGEMAN, DEVROE & EASTON, 2010; FIJNAUT & OUWERKERK, 2010; BRUINSMA, JACOBS, JANS, MOORS, SPAPENS & FIJNAUT, 2010; BAUWENS, ENHUS, PONSAERS, REYNAERT & VAN ASSCHE, 2011). De samenwerking heeft tot doel om een (meer) kwaliteitsvolle en succesvolle aanpak van de veiligheidsproblematiek in dit transnationale gebied te realiseren. De publieke *sleutelactoren* van deze netwerken zijn de respectievelijke politionele, bestuurlijke en gerechtelijke organisaties. Als gevolg van hun ligging op het Belgische grondgebied kunnen de Euregio's Maas-Rijn¹, Scheldemond² en Eurometropool³ worden beschouwd als *Belgische* Euregio's. Zoals zal blijken uit wat volgt, identificeren we binnen deze Euregio's *verschillende* geïntegreerde veiligheidsnetwerken. Zes ervan vormen het voorwerp van een in dit artikel besproken exploratief gevalstudie-onderzoek.

Zoals eveneens zal blijken uit wat volgt, kiezen we bij de studie van de hiervoor vermelde netwerken voor de disciplinaire invalshoek van de organisatiesociologie in het algemeen en van het sociale-netwerkperspectief in het bijzonder. Als zodanig leggen we ons toe op het organisatorisch *functioneren* van deze netwerken. De hierbij horende probleemstelling luidt als volgt: indien we de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's beschouwen als *sociale netwerken*, hoe zien de drie bouwstenen van deze netwerken (i.e. de context, de actoren en de relaties) er dan precies uit, wat stellen we vast over het vlot – effectief en efficiënt – functioneren ervan en welke *voorzet* tot beleidsaanbevelingen kunnen we formuleren met betrekking tot de toekomstige aansturing ervan door de betrokken organisaties en hun respectievelijke beleidsverantwoordelijken?

Via het voorliggend artikel wensen we een bijdrage te leveren aan de multidisciplinaire kennisontwikkeling over het organisatorisch effectief en efficiënt functioneren van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's. De disciplinaire invalshoek alsook de sterke inductieve verankering garanderen dat de exploratieve – en dus nog verder te verfijnen en uit te werken – onderzoeksresultaten nu al een interessante, bruikbare en zo ook inspirerende input kunnen bieden voor het wetenschappelijk en beleidsmatig discours ter zake.

De structuur van het artikel is als volgt. We starten met een korte toelichting van het theoretisch en empirisch referentiekader. Vervolgens komen de onderzoeksresultaten aan bod. In overeenstemming met de probleemstelling gaat het om vaststellingen en evaluaties over het organisatorisch functioneren van de desbetreffende netwerken. Ten slotte formuleren we in een afsluitende paragraaf nog enkele kritische bedenkingen en een voorzet tot beleidsadviezen.

¹ De Euregio Maas-Rijn is gelegen aan de Belgische grens met Nederland, Duitsland en Luxemburg.

² De Euregio Scheldemond is gelegen aan de Belgische grens met Nederland.

³ De Euregio Eurometropool is gelegen aan de Belgische grens met Frankrijk. Deze naam verwijst naar de in hetzelfde gebied gelokaliseerde Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking die wij in ons onderzoek gebruiken bij gebrek aan een andere, reeds bestaande duiding van deze Frans-Belgische Euregio door de betrokken politionele, gerechtelijke en bestuurlijke organisaties.

1. HET THEORETISCH REFERENTIEKADER

Bij de bespreking van het theoretisch referentiekader staan we stil bij de disciplinaire invalshoek van het gerealiseerde onderzoek en de hierbinnen gekozen invalshoek van de sociale-netwerkttheorie. Na een korte situering (1.1) volgt een bij de sociale-netwerkttheorie passende definitie van Euregionale geïntegreerde veiligheidsnetwerken (1.2) en een dito set van evaluatiecriteria (1.3).

1.1. De sociale-netwerkttheorie

De keuze van de disciplinaire invalshoek wordt bepaald door het ruimer kader waarbinnen onze onderzoeksactiviteiten plaatsvinden, namelijk het COMPOSITE-onderzoeksproject⁴ afgesloten binnen het 7de Raamwerk Programma van de EU. Dit vijfjarige onderzoeksproject is gericht op de bestudering van de aard, de aanleidingen, de gevolgen en het – succesvol – management van organisatieveranderingen binnen politieorganisaties uit 10 Europese landen⁵. De gehanteerde theorieën en modellen situeren zich allemaal in het vakgebied van organisatie management.

Binnen het COMPOSITE-onderzoeksproject kan elke lidstaat of onderzoekspartner bijzondere accenten leggen. Zo heeft het Belgische COMPOSITE-team zich toegelegd op het (organisatorisch) functioneren van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's (VALLET & VAN DEN OORD, 2012).. Bij de analyse ervan maken we gebruik van de principes en ideeën afkomstig uit het sociale-netwerkperspectief. Zoals zal blijken uit wat volgt, vormt het sociale-netwerkperspectief een interessant en bruikbaar theoretisch referentiekader. Let wel, de aandacht voor dergelijke veiligheidsnetwerken is binnen het sociale-netwerkperspectief momenteel onbestaand waardoor een helder, gebruiksklaar theoretisch kader logischerwijze (nog) ontbreekt. Voor de realisatie van het onderzoek is een minimale uitklaring echter noodzakelijk. Concreet omvat dit het scherp stellen van de concepten 'sociaal netwerk' en 'Euregionale geïntegreerde veiligheidsnetwerken' (1.2) en het oplijsten van criteria om het organisatorisch functioneren ervan te evalueren (1.3).

1.2. Een sociaal netwerk

Om het concept 'sociaal netwerk' scherp te stellen gaan we terug naar de essentie van het sociale-netwerkperspectief en het wezen van de gedragswetenschappen. In feite bestaan er twee wijzen om het gedrag in de sociale werkelijkheid te benaderen, namelijk op basis van: (1) de *attributen/eigenschappen* van individuele sociale entiteiten en (2) de *relaties* tussen individuele sociale entiteiten. Beide perspectieven bieden complementaire inzichten die samen een betere verklaring mogelijk maken van gedrag (SCOTT, 2012). Het sociale-netwerkperspectief combineert beide inzichten en biedt hiermee de mogelijkheid om een allesomvattende kijk te ontwikkelen op het gedrag van organisaties. Volgens het sociale-netwerkperspectief wordt een sociaal netwerk dan ook in zijn meest algemene of abstracte vorm gedefinieerd als een set van actoren inclusief attributen en eigenschappen en een set van relaties tussen deze actoren (o.a. BRASS, BUTTERFIELD & SKAGGS, 1998). Toegepast op ons onderzoek kunnen Euregionale

⁴ COMPOSITE staat voor Comparative Police Studies Europe (voor meer informatie verwijzen wij naar de webstek www.composite-project.eu).

⁵ De 10 Europese landen zijn België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Macedonië, Nederland, Roemenië, Spanje, Tsjechië en het Verenigd Koninkrijk.

geïntegreerde veiligheidsnetwerken in hun meest algemene of abstracte vorm dan ook gedefinieerd worden als: grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden binnen de EU (i.e. relaties) tussen publieke en/of private actoren (i.e. set van actoren) van de in dit gebied aanwezige integrale veiligheidsketen (i.e. attributen en eigenschappen). Het sociale-netwerkperspectief legt vervolgens diverse eigen accenten in de studie en analyse van organisaties en de sociale netwerken waarvan ze deel uitmaken. Belangrijke aandachtspunten vormen de bouwstenen of dimensies van een sociaal netwerk alsook de kenmerken van de hierin aanwezige actoren. Deze dimensies maken het eveneens mogelijk om de eerder abstracte definitie van sociaal netwerk verder te concretiseren.

Als zodanig identificeert en specificeert het sociale-netwerkperspectief 'sociale netwerken' aan de hand van de volgende drie dimensies:

- De grenzen die de 'context' van het sociaal netwerk bepalen. Waarop heeft het netwerk precies betrekking en wat zijn hiervan de kenmerken? Sommige auteurs verwijzen hierbij naar het hoger gelegen 'systeem' waarvan het sociaal netwerk deel uitmaakt en de hierin te onderscheiden lagere niveaus of 'subsystemen' (o.a. WATTS, 2002; SCOTT, 2012). In het voorliggend onderzoek heeft de 'context' betrekking op de Euregio's (i.e. context/systeem) en de criminologische, politiek-institutionele, socio-economische en technologische kenmerken van deze Euregio's (i.e. kenmerken/subsystemen van de context);
- De sociale entiteiten of 'actoren' van het sociaal netwerk. Wie zijn ze en welke kenmerken vertonen ze (o.a. WATTS, 2002; SCOTT, 2012)? In het voorliggend onderzoek kunnen we de actoren omschrijven als de politieke, bestuurlijke en gerechtelijke partners van de in deze Euregio's aanwezige integrale veiligheidsketen (i.e. actoren). Voor wat vervolgens de kenmerken betreft, bestuderen we hun respectievelijke profielen in termen van hun veiligheidsopdracht en de hiervoor ter beschikking gestelde middelen (i.e. kenmerken van de actoren). Omwille van het Euregionaal karakter vertonen deze actoren eveneens verschillende nationaliteiten (i.e. kenmerken van de actoren);
- De 'relaties' tussen sociale entiteiten of actoren die zowel vormelijke als inhoudelijke kenmerken vertonen. Bij de vormelijke kenmerken gaat het bijvoorbeeld om de zogenaamde intensiteit, de symmetrie en de formaliteit van de relaties (o.a. KRACKHARDT & STERN, 1988; BRASS, BUTTERFIELD & SKAGGS, 1998; STACEY, 2007; BORGATTI *et al.*, 2009). Bij de inhoudelijke kenmerken gaat het eerder over soorten van 'stromen' tussen de actoren zoals bijvoorbeeld informatie- en kennisstromen. In het voorliggend onderzoek hebben de relaties betrekking op de grensoverschrijdende coördinatie tussen de hiervoor geïdentificeerde actoren. We lijsten van deze grensoverschrijdende coördinatie zowel enkele vormelijke (bv. formeel/informeel) als inhoudelijke kenmerken op (bv. soort/type).

Kortom, een bij de sociale-netwerkttheorie passende definitie van Euregionale geïntegreerde veiligheidsnetwerken luidt: de op veiligheid gerichte grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, meer bepaald de coördinatie inclusief de hieraan verbonden informatie- en kennisstromen, tussen politieke, bestuurlijke en gerechtelijke partners (... met elk hun eigen veiligheidsopdracht, ter beschikking gestelde middelen en nationaliteit) in Euregio's (... met elk hun eigen criminologische, politiek-institutionele, socio-economische en technologische kenmerken) – toegegeven, een schrijf-technisch omslachtige en zeker niet vlot leesbare definitie, maar wel een volgens de sociale-

netwerktheorie correcte en verantwoorde doorvertaling. Alle theoretische dimensies worden immers afgedekt.

1.3. Het functioneren van een sociaal netwerk

Het sociaal kapitaal heeft een invloed op het functioneren van een sociaal netwerk. Onder sociaal kapitaal wordt de gezamenlijke of gedeelde 'eigendom' van partijen verstaan, waarover niemand of geen enkele partij afzonderlijk de exclusieve eigendomsrechten heeft (o.a. NAHAPIET & GOSHAL, 1998). Dit komt omdat geen enkele partij afzonderlijk maar wel alle actoren en hun onderlinge relaties samen verantwoordelijk zijn voor de creatie ervan. Wensen we een uitspraak te doen over het functioneren van een sociaal netwerk, dan moeten we dus het sociaal kapitaal en vooral de respectievelijke dimensies ervan in kaart brengen. Omdat deze dimensies worden gebruikt om het functioneren van een sociaal netwerk te evalueren, kunnen we ook spreken over *evaluatiecriteriën*. Dit voorkomt alvast de nodige begripsverwarring met de hiervoor aangehaalde dimensies (zie 1.2):

- De cognitieve dimensie van sociaal kapitaal – of dus het *cognitief evaluatiecriterium* – heeft betrekking op de mate waarin er parallellen en/of gelijkenissen bestaan tussen de 'cognitie' van de actoren. Concreet verwijst dit naar het bestaan van gedeelde taal, codes voor interpretatie, verhalen voor eenzelfde contextueel begrip en referentiekaders voor opvattingen of percepties over zichzelf, de ander en de wereld (o.a. NAHAPIET & GOSHAL, 1998; DE CAROLIS & SAPARITO, 2006). Deze cognitieve dimensie beïnvloedt de werking van sociale netwerken via het zogenaamde 'absorptievermogen' of de mate waarin een organisatie in staat is om samen te werken met andere actoren (i.e. het coöperatieve vermogen) en de mate waarin de organisatie voordeel kan halen uit deze samenwerking (i.e. de coöperatieve effectiviteit). Kortom, een sterk ontwikkelde cognitieve dimensie (i.e. een sterke gelijkenis qua taal, codes, verhalen en referentiekaders) draagt bij tot het (meer) vlot functioneren van het sociaal netwerk;
- De relationele dimensie van sociaal kapitaal – of dus het *relationeel evaluatiecriterium* – heeft betrekking op de kwaliteit (i.e. sterkte, stabiliteit, duurzaamheid) en diepgang van de banden tussen de actoren van het sociaal netwerk (o.a. DE CAROLIS & SAPARITO, 2006). Concreet heeft de relationele dimensie betrekking op het behoud van de bestaande relaties en op het verhogen van de waarde of het nut ervan voor de betrokken actoren. Belangrijk is de rol van de tijd. Sterke, stabiele, duurzame en diepgaande banden 'groeien' immers door gebruik (o.a. FOUNTAIN, 1998). Deze relationele dimensie beïnvloedt de werking van een sociaal netwerk via vertrouwen en ethisch gedrag. Vertrouwen wordt gedefinieerd als de bereidheid om kwetsbaar te zijn. Volgens MISHIRA (1996) vloeit dit voort uit het geloof in de goede bedoelingen, de zorg, de competentie, de capaciteiten, de betrouwbaarheid en de gepercipieerde openheid van de ander. Ethisch gedrag wordt gedefinieerd als de naleving van afgesproken en geldende gedragsnormen (o.a. WALKER, KOGUT & SHAN, 1997; DE CAROLIS & SAPARITO, 2006). Bij wijze van voorbeeld gaat het over het doorsturen van betrouwbare informatie of het ter beschikking stellen van hoogwaardige middelen. Kwaliteitsvolle en diepgaande banden vergroten vooral de *waarschijnlijkheid* op ethisch gedrag. Kortom, een sterk of goed ontwikkelde relationele dimensie (i.e. sterke, stabiele, duurzame en diepgaande banden) draagt via het vertrouwen en ethisch gedrag bij tot een solide basis voor het vlot functioneren van het sociaal netwerk;

- De *structurele* dimensie van sociaal kapitaal – of dus het structureel evaluatiecriterium – heeft betrekking op de structurele inbedding van actoren in het sociaal netwerk (o.a. BORGATTI *et al.*, 2006). Concreet gaat het om de positie van elke actor in het geheel van alle relaties en actoren. Een goede positie levert twee soorten van voordelen op, namelijk informatie en controle. Met betrekking tot het eerste is vooral het bekomen van toegang tot, het tijdig ontvangen van en het bestaan van zogenaamde verwijzingen⁶ in informatie belangrijk (o.a. BORGATTI *et al.*, 2006). Het tweede heeft betrekking op de hieruit voortvloeiende invloed en aansturingsmogelijkheden van het sociaal netwerk. Kortom, een sterk ontwikkelde structurele dimensie met heldere en goed ingebedde posities draagt via de toegang, de (juiste) timing en de verwijzingen van informatie alsook via de zo gecreëerde controlemogelijkheden bij tot een solide basis voor het vlot functioneren van sociale netwerken.

2. HET METHODISCH REFERENTIEKADER

Bij de bespreking van het methodisch referentiekader staan we stil bij de algemene kenmerken van exploratief gevalstudie-onderzoek (2.1) en de implicaties ervan voor het eigen onderzoeksontwerp (2.2).

2.1. Exploratief gevalstudie-onderzoek

Er bestaan talrijke studies inclusief modellen en theorieën over geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's. Qua disciplinaire invalshoek gaat het overwegend om criminologische, juridische en politicologische bijdragen. Vooral het aanbod over de Euregio Maas-Rijn is zeer omvangrijk (o.a. SPAPENS & FIJNAUT, 2005; FIJNAUT, SPAPENS & VAN DAELE, 2005; VAN DAELE & VANGEEBERGEN, 2007; FIJNAUT & DE RUYVER, 2008; FIJNAUT & OUWERKERK, 2010; BRUINSMA, JACOBS, JANS, MOORS, SPAPENS & FIJNAUT, 2010; VAN DAELE, KOOIJMANS, VAN DER VORM, VERBIST & FIJNAUT, 2010; ROVERS & FIJNAUT, 2011). Het aanbod over de Euregio's Eurometropool en Scheldemond is daarentegen veel beperkter (o.a. VERMEULEN, VANDER BEKEN, THOMAS, SCHWEDEN, VAN ALES & HARTMAN, 2002/2012; VERMEULEN, DE BUSSEER & CRUYSSBERGHS, 2003; VERMEULEN, VANDER BEKEN, DE RUYVER & FLAVEAU, 2012). Voor wat de organisatiekundige studies inclusief modellen en theorieën over de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's betreft, is het aanbod onbestaand. Daarom is het aangewezen te kiezen voor een verkennend of exploratief gevalstudie-onderzoek. Als gevolg van onze keuze om te werken binnen de contouren van het sociale-netwerkperspectief, gaat het echter niet om een *zuiver* exploratief onderzoek. In dit geval wordt er immers geen enkel theoretisch raamwerk gebruikt.

Exploratief gevalstudie-onderzoek past binnen de groep van kwalitatieve onderzoeksmethoden (o.a. MASO & SMALING, 1998; WESTER, SMALING & MULDER, 2000; HESSE-BIBER & LEAVY, 2004; WESTER, BOEIJE & HAK, 2005; DUL & HAK, 2008; BOEIJE, 2010; MARSHALL & ROSSMAN, 2011). In tegenstelling tot kwantitatief onderzoek – ook wel positivistisch of falsifiërend onderzoek genoemd – heeft kwalitatief onderzoek niet tot doel om via deductie en hypothesevorming bestaande theoretische inzichten met betrekking tot een fenomeen te toetsen op hun geldigheid, maar wel om via inductie of dus vanuit de empirie nieuwe en/of bijkomende inzichten te ontwikkelen. Als zodanig wordt er niet vertrokken van een uitgebreide ex-ante literatuurstudie die resulteert in een

⁶ Dit is informatie over de actoren zelf van het sociaal netwerk. Als zodanig heeft het sociaal netwerk een soort van 'roddel'functie: actoren informeren elkaar over andere actoren en hun respectievelijke sterktes, zwaktes en behoeften.

strak omljnd onderzoekskader aan de hand waarvan data op een zeer systematische wijze worden verzameld en statistisch geanalyseerd, maar van geen of slechts een beperkt theoretisch referentiekader. Er bestaan verschillende varianten van inductief onderzoek, al naargelang de mate waarin de exploratie al dan niet vertrekt vanuit een weliswaar beperkt theoretisch denkkader (o.a. TEN HAVE, 2004; KARSTEN & TUMMERS, 2008; WESTER, 2008). Gegeven de contouren van het sociale-netwerkperspectief sluit ons onderzoek eerder aan bij de varianten die gebruik maken van een beperkt theoretisch referentiekader.

Desgewenst kunnen de exploratieve onderzoeksresultaten ex-post geconfronteerd worden met de onderzoeksresultaten van andere, niet-exploratieve en/of thematisch verwante studies. De vraag stelt zich dan: wat hebben we ten aanzien van deze onderzoeken precies aan inzichten gewonnen? Waarin is datgene wat we vaststellen nieuw, anders en verrijkend? Een dergelijke ex-post confrontatie kan leiden tot additionele, meer gerichte exploraties waarbij onduidelijke en/of dubbelzinnige onderzoeksresultaten worden scherpgesteld. Als zodanig verloopt een exploratief onderzoek vaak via opeenvolgende vervolgonderzoeken (WESTER, BOEIJE & HAK, 2005; DUL & HAK, 2008). Ons onderzoek kan alvast beschouwd worden als een *eerste* onderzoeksproject betreffende de organisatiekundige vormgeving en werking van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's. Een verdere exploratie is een natuurlijke vervolgstap die we in de toekomst hopen te zetten. Hiervoor vormen zowel de gegenereerde onderzoeksresultaten zelf als de hiervoor vermelde studies vermoedelijk de aanzet.

Omdat het ontwikkelen van inzichten sterk contextgebonden is – nieuwe inzichten horen bij een welbepaalde situatie – maakt exploratief onderzoek gebruik van zogenaamde gevalstudies (o.a. MASO & SMALING, 1998; WESTER, SMALING & MULDER, 2000; YIN, 2003; MARSHALL & ROSSMAN, 2011). Een gevalstudie omvat een situationeel goed afgebakende verschijningsvorm van het onderzoeksvoorwerp in kwestie. Omwille van een 'rijke' ontwikkeling (i.e. met vele nieuwe inzichten) is het belangrijk om gebruik te maken van meerdere en vooral verscheiden gevalstudies. Wat dit precies impliceert voor ons onderzoek, komt later aan bod bij de bespreking van het onderzoeksontwerp (2.2).

In exploratief gevalstudie-onderzoek is het ten slotte belangrijk om deze verscheidenheid ook toe te passen op de dataverzameling. Via een gecombineerd gebruik van diverse dataverzamelingstechnieken en types van data krijgen we een voldoende volledig, genuanceerd en realiteitsgetrouw beeld van de te verkennen werkelijkheid. Als zodanig is het aangewezen om naast objectieve ook interpretatieve of subjectieve data te verzamelen. Volgens de kwalitatieve onderzoeksmethodiek wordt de humane werkelijkheid immers grotendeels door de subjecten zelf 'gecreëerd'. Deze humane werkelijkheid begrijpen betekent dan ook de subjectieve betekenisgeving en gewaarwordingen registreren (o.a. MASO & SMALING, 1998; HESSE-BIBER & LEAVY, 2004). Wat dit precies impliceert voor ons onderzoek, komt opnieuw later aan bod bij de toelichting van het onderzoeksontwerp (2.2) alsook de onderzoeksresultaten (3).

2.2. Het onderzoeksontwerp

Via de operationalisering van de bij de sociale-netwerktheorie passende definitie (zie 1.3) komen we tot de identificatie van de te bestuderen gevalstudies, d.w.z. situationeel goed afgebakende verschijningsvormen van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's. Conform de hiervoor aangehaalde vereisten staat verscheidenheid hierin centraal. Dit resulteert in zes situationeel goed afgebakende geïntegreerde

veiligheidsnetwerken gelokaliseerd in twee Belgische Euregio's. De geïncorporeerde verscheidenheid is driedelig:

- Qua context (i.e. de eerste dimensie) situeren de zes gevalstudies zich in twee van de drie Belgische Euregio's. Concreet gaat het om de twee meest van elkaar verschillende Euregio's, namelijk Maas-Rijn en Eurometropool;
- Qua actoren of partners (i.e. de tweede dimensie) bevatten de zes gevalstudies diverse partners (i.e. politieel, bestuurlijk en gerechtelijk) alsook diverse types van vertegenwoordigers (i.e. lokaal en bovenlokaal, landelijk en stedelijk, leidinggevend en uitvoerend en fysiek verspreid langs de gehele grenszijde van elke Euregio). Omwille van de praktische beheersbaarheid kent de nagestreefde verscheidenheid echter zijn grenzen. Zo is het aantal bestuurlijke en gerechtelijke partners beduidend kleiner dan het aantal politieke actoren, en blijft de vertegenwoordiging grotendeels beperkt tot deze met een Belgische nationaliteit⁷. In vervolgonderzoek is het alvast aangewezen deze beperkte verscheidenheid zeker te remediëren;
- Qua coördinatie bevatten de zes gevalstudies diverse soorten en types van coördinatie, inclusief verschillende hierbij horende informatie- en kennisstromen. Bij wijze van voorbeeld gaat het om informele, persoonsgebonden coördinatie, coördinatie via formele regels en procedures, coördinatie via liaisonfuncties, -afdelingen en -platforms en coördinatie via 'taskforces'.

Concreet bestaat het exploratief gevalstudie-onderzoek uit de gevalstudies Kortrijk, Moeskroen en Koksijde in de Euregio Eurometropool en de gevalstudies Luik, Maasmechelen en Eupen in de Euregio Maas-Rijn. De geïntegreerde veiligheidsnetwerken van Belgische Euregio's worden dus geïdentificeerd met verschillende 'gebieden' binnen deze Euregio's waarbij elk gebied een andersoortige combinatie van institutionele contexten, vertegenwoordigers en relaties (i.e. sociaal netwerk) voorstelt. Binnen eenzelfde Belgische Euregio identificeren we dus niet één maar wel meerdere geïntegreerde veiligheidsnetwerken.

Voor wat de concrete dataverzameling betreft, maken we gebruik van een verscheiden korf van officiële (beleids)documenten, websites en half-gestructureerde interviews afgenomen bij 48 vertegenwoordigers van de politieke, bestuurlijke en gerechtelijke partners. In beperkte mate werden ook enkele academische experts bevroegd. De dataverzameling bevat verder zowel objectieve (i.e. feiten en vaststellingen) als subjectieve informatie (i.e. opvattingen, oordelen en percepties). Tijdens de data-analyse wordt alle informatie vervolgens geordend, gesynthetiseerd en benoemd of geduid door de onderzoekers. Dit gebeurt deels in functie van de hiervoor aangehaalde evaluatiecriteria en (grooten)deels in functie van wat de data zelf aangeven (bv. welke betekenissen worden er door de subjecten allemaal toegekend aan een 'gedeelde taal' en vanuit welk perspectief of waarom doen ze dit?).⁸

3. DE ONDERZOEKSRÉSULTATEN

In deze paragraaf staan we stil bij de voornaamste onderzoeksresultaten met betrekking tot het organisatorisch functioneren van de zes bestudeerde geïntegreerde

⁷ De niet-Belgische nationaliteiten worden slechts in grote lijnen en op een indirecte wijze (i.e. geen interviews) meegenomen in het onderzoek.

⁸ Lezers die meer informatie wensen te bekomen over de gebruikte onderzoeksmethode, verwijzen we graag door naar het oorspronkelijke onderzoeksrapport.

veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. We ordenen de vaststellingen en evaluaties volgens de drie evaluatiecriteria vermeld in het sociale-netwerkperspectief (zie 1.3). Alvorens de onderzoeksresultaten te presenteren wensen we nogmaals te benadrukken dat ze het resultaat zijn van een exploratieve studie en dus via vervolgonderzoek nog verder dienen te worden aangevuld, verfijnd en/of aangepast. Hiervoor vormen zowel de gegenereerde onderzoeksresultaten zelf als de hiervoor vermelde studies vermoedelijk de aanzet (zie ook 2.1). Verder vormt de hiernavolgende rapportering een synthese van de omstandig gedocumenteerde onderzoeksresultaten uit het oorspronkelijke onderzoeksrapport. Een publicatie in de vorm van een artikel noodzaakt echter voldoende selecties en samenvattingen.

3.1. Het *cognitieve* evaluatiecriterium

Op basis van de onderzoeksresultaten stellen we vast dat het bestaan van een gemeenschappelijke taal, codes, verhalen en referentiekaders (1.3) blijkbaar geen vanzelfsprekendheid is binnen de zes geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. Met betrekking tot de context (1.2) kan het bestaan van een gemeenschappelijke taal, codes, verhalen en referentiekaders alvast bemoeilijkt worden door de volgende vaststellingen:

- **Het ontbreken van een 'duidelijk' en 'gedeeld' Euregionaal criminologisch profiel:** het is voor de werking van geïntegreerde veiligheidsnetwerken belangrijk om naast de criminologische kenmerken die beide Euregio's gemeenschappelijk hebben met andere niet-Euregio's (bv. vandalisme, inbraken en diefstallen), een goed overzicht te hebben van de typische Euregio-gebonden criminaliteit (bv. ramkraken, drugsrunners en mensenhandel). Een dergelijk overzicht – wat we in ons onderzoek vatten met de term criminologisch profiel – verduidelijkt immers het referentiekader of de gemeenschappelijke uitdagingen voor de opdrachtbepaling van elk netwerk. Volgens de respondenten zou een dergelijk *overzichtelijk* en vooral een door alle partners samen opgesteld en zo *gedeeld* criminologisch profiel per Euregio momenteel echter ontbreken. De overzichtelijkheid ontbreekt als gevolg van de aanwezigheid van veel verschillende informatiebronnen (o.a. monitors, rapporten, verslagen, studies, beleidsdocumenten, mediaberichtgeving). De gedeeldheid ontbreekt als gevolg van het feit dat elke partner doorgaans zijn *eigen* profiel opstelt met zijn *eigen* data en volgens zijn *eigen* logica (i.e. beleidsprioriteiten), iets wat volgens de respondenten resulteert in onderling van elkaar verschillende profielen voor eenzelfde Euregio. Verder stellen we vast dat het bij de uitwerking van een criminologisch profiel per Euregio nodig is om voldoende rekening te houden met bestaande intraregionale verschillen en dus variante profielen *binnen* elke Euregio (bv. stedelijk versus landelijk gebied). De uitwerking van een Euregionaal criminologisch profiel is complex en vereist naast de identificatie van *generieke* uitdagingen per Euregio ook aandacht voor de *specifieke* variatie in uitdagingen binnen elke Euregio. Ten slotte is het daadwerkelijk *samen* opstellen van een gedeeld Euregio-gebonden criminologisch profiel door alle betrokken politionele, bestuurlijke en gerechtelijke organisaties, en dit over de landsgrenzen heen, eveneens belangrijk met het oog op het ontstaan van een gedeeld referentiekader. Volgens de respondenten zou dit momenteel echter (nog) niet het geval zijn. Toegegeven, mogelijk betreft het 'werk onder constructie' en zal toekomstig vervolgonderzoek uitwijzen of, waar en hoe deze situatie eventueel verandert;

- **Het ontbreken van een ‘helder’, ‘eenduidig’ en ‘overzichtelijk’ juridisch-institutioneel raamwerk:** volgens de meeste respondenten bemoeilijken de complexe partner- (i.e. politie, bestuur en justitie) en landen-gerelateerde (i.e. België, Frankrijk, Nederland, Duitsland en Luxemburg) verschillen betreffende de politieke besluitvorming over veiligheid de identificatie van *helder*, *eenduidig* en *overzichtelijk* juridisch-institutionele referentiekader voor de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's⁹. Ook de Europese en multilaterale verdragen – die nochtans tot doel hebben om meer eenvormigheid te bewerkstelligen – zouden volgens de respondenten vooral door hun omvang en versnippering vaak leiden tot de nodige onduidelijkheid¹⁰. Sommige geïnterviewden spreken dan ook over ‘een zeer complex kluiwen van wetten, regels en procedures ... waarvan iedereen het overzicht kwijt is’. Het ontbreken van zo’n helder, eenduidig en overzichtelijk juridisch-institutioneel referentiekader belemmert mogelijk de efficiënte en effectieve werking van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. De partners kunnen hierdoor immers niet altijd terugvallen op formeel door iedereen gekende en zo vanzelfsprekend gerespecteerde afspraken. Volgens de respondenten bestaan er wel diverse initiatieven (o.a. gemeenschappelijke beleidsplatforms zoals een Strategisch Comité voor de Euregio Eurometropool¹¹ en het operationeel naslagwerk Vademecum voor de Euregio Maas-Rijn¹²), maar blijven ze te beperkt en te weinig allesomvattend. De reden waarom het moeilijk is om een dergelijk eenvormig juridisch-institutioneel referentiekader te creëren zou volgens sommige respondenten terug te brengen zijn tot de formele en informele waardeaders van de betrokken landen en van hun respectievelijke beleidsverantwoordelijken. Een gevoelig punt zou bijvoorbeeld het belang van de nationale soevereiniteit binnen de maatschappelijk-politieke cultuur van een land zijn (bv. Frankrijk). Dit aanpakken noodzaakt volgens deze respondenten het beleidsmatig expliciet – durven? – aankaarten van deze culturele waardeverschillen en van de nood aan een Europees of landen overstijgend ‘gemeenschappelijk’ waardeader dat meer eenvormigheid betreffende het juridisch-institutioneel kader wel acceptabel en zelfs wenselijk zou maken. Gegeven de huidige economisch-monetaire crisis binnen de EU met de hieraan verbonden discussie over de verantwoordelijkheden van elke lidstaat afzonderlijk en de reikwijdte van gezamenlijke Europese beslissingen is dit volgens enkele betrokkenen waarschijnlijk niet zo evident. De balans tussen Europese eenheid en verscheidenheid kent momenteel immers heel wat deining;
- **Het bestaan van ‘spanning-uitlokkende’ maatschappelijke ontwikkelingen:** op basis van de verzamelde data stellen we vast dat algemene attitudeveranderingen vanwege burgers, waaronder de wens naar (meer) klantgericht maatwerk, de eis voor meer controle en verantwoording en een dalend respect – dixit – voor publieke dienstverleners, blijkbaar spanningen creëren tussen de partners van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken, vooral ten aanzien van de bestuurlijke partners die via het principe van de representatieve democratie de burger ‘vertegenwoordigen’ en hun eisen sterk(er) zouden involgen. Maar er is meer. Deze attitudeveranderingen zouden ook de druk op de communicatie- en/of ICT-faciliteiten, de informatiestromen, de ingezette mensen, middelen en coördinatie- of afstemmingsmechanismen van de

⁹ Het onderzoeksrapport bevat in paragraaf 4.2 en bijlage I een poging om de complexiteit van de onderliggende politieke besluitvorming per Euregio te beschrijven en visueel in kaart te brengen.

¹⁰ Bij wijze van voorbeeld gaat het om de Verdragen van Schengen (1999), het Verdrag van Prüm (2005) en de Benelux-Verdragen met de hieraan gekoppelde Verdragen van Senningen (2004 en 2011).

¹¹ Zie het jaarverslag 2011 op www.pzvlas.be.

¹² Zie het activiteitenverslag 2009 op www.polfed-fedpol.be.

netwerken verhogen. Het goed afwegen van het 'actief involgen' versus het 'passief ondergaan' versus het 'begrenzen' of 'afremmen' van attitudeveranderingen vormt dan ook een belangrijk maar politiek gevoelig aandachtspunt in het toekomstig beleid van de betrokken politionele, bestuurlijke en gerechtelijke organisaties alsook van hun respectievelijke (regionale, landelijke) beleidsverantwoordelijken. Volgens sommige respondenten zou vooral de vraag naar wat wenselijk, legitiem, aanvaardbaar en werkbaar is vanuit een collectieve, maatschappelijke versus individuele, private veiligheidsgarantie hierin centraal staan;

- **Het ontbreken van 'gelijk sporende' ICT-ervaringen en -systemen:** de verschillende snelheden en 'successen/tegenslagen' waarmee de Europese en internationale ICT-informatiesystemen met betrekking tot veiligheid momenteel per land en per partner plaatsvinden, bemoeilijken volgens diverse respondenten een vlotte werking van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken (o.a. de compatibiliteit van het zogenaamde Tetrapol-platform van de Franse Police Nationale en Gendarmerie met het Tetra-platform van de Belgische, Nederlandse en Duitse politie¹³). Leren van elkaars successen en tegenslagen en op basis hiervan zorgen voor het meer 'gelijk sporen' van de ICT-integratie-inspanningen inclusief investeringen over alle landen en partners heen zou volgens diezelfde respondenten dan ook een ernstig probleem zijn.

Met betrekking tot de betrokken actoren¹⁴ (1.2) kan het bestaan van een gemeenschappelijke taal, codes, verhalen en referentiekaders verder bemoeilijkt worden door de volgende vaststellingen:

- **Het ontbreken van een 'duidelijke' netwerkopdracht:** aan de hand van de onderzoeksresultaten stellen we vast dat verschillende *bronnen* de uiteindelijke opdracht bepalen van elke netwerkpartner (zie ook hiervoor bij juridisch-institutioneel kader). Concreet kan gedacht worden aan de algemene, wettelijk bepaalde opdracht (bv. de zogenaamde PLP10¹⁵ opdracht van de lokale Belgische politie), de bijzondere opdrachtbepalingen vermeld in Europese en transnationale overeenkomsten (bv. de grensoverschrijdende achtervolging volgens de Verdragen van Senningen, 2004 en 2011), de opdrachtbepalingen volgens professionele en deontologische waardenkaders (bv. het respectievelijke belang van politionele rollen zoals ordehandhaver, misdaadbestrijder en beschermer van burgerrechten) en de opdrachtspecificaties die voortvloeien uit een functiegebonden autonomie (bv. een korpschef van de lokale Belgische politie bepaalt als leidinggevende de precieze opdracht van zijn korps). Bovendien kunnen deze bronnen verschillen per land. Als zodanig bestaat er eigenlijk niet zoiets als een helder omschreven opdracht per partner binnen de geïntegreerde veiligheidsnetwerken. Dit gebrek aan een duidelijk referentiepunt voor de opdracht van elke netwerkpartner zou volgens diverse respondenten de bepaling, realisatie

¹³ Zie www.tetrapol.com en <http://www.motorola.com/Business/XU-EN/Product+Lines/Dimetra+TETRA>.

¹⁴ We houden in dit artikel enkel rekening met de *algemene* conclusies, niet met de uitvoerige set van specifieke conclusies per actor. Geïnteresseerde lezers kunnen deze laatste terugvinden in het originele onderzoeksrapport.

¹⁵ De kerntaken van de lokale politie staan vermeld in een Koninklijk Besluit (KB van 17 september 2001) en een Ministeriële omzendbrief (PLP10 van 9 oktober 2001) inzake de organisatie- en werknormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking. Meer informatie staat vermeld bij <http://www.lokalpolitie.be/portal/nl/organisatie.html>.

en evaluatie van de *gemeenschappelijke* netwerkopdracht bemoeilijken. Voor wat de evaluatie betreft, creëert elke partner blijkbaar vaak zijn *eigen* referentiepunt van waaruit ook een *eigen* en dus geen gedeelde evaluatie en bijsturing van de netwerkopdracht plaatsvindt. Meningsverschillen en discussies op het niveau van het geïntegreerde veiligheidsnetwerk zijn hierdoor onvermijdelijk. Het samen uitklaren en zo bepalen en evalueren van de opdracht van elke partner binnen de gedeelde opdracht van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's zou dan ook een belangrijk aandachtspunt kunnen vormen bij de ontwikkeling van heldere, eenduidige en zo gedeelde referentiepunten. Gegeven de complexe context (zie hiervoor) lijkt het ons aangewezen om bij deze opdrachtbepaling te werken met zowel *generieke* (i.e. geldig in elk geïntegreerd veiligheidsnetwerk) als *specifieke* opdrachten (i.e. geldig in één bepaald geïntegreerd veiligheidsnetwerk). De laatste zouden dan tegemoetkomen aan de contextuele verschillen binnen de Euregio's;

- **Het bestaan van schaalverschillen in de territoriale afbakening van werkingsgebieden:** verschillende schalen gehanteerd bij de territoriale afbakening van werkingsgebieden (bv. de lokale Belgische politiezones, de gerechtelijke arrondissementen en de gemeentelijke administraties) bemoeilijken volgens de respondenten de wederzijdse kennis van elkaars opdracht en de aanwezigheid van een duidelijk, gedeeld referentiekader voor afspraken en samenwerking. Iedere partner heeft immers zijn eigen territoriaal referentiepunt dat groter of kleiner kan zijn dan dat van het netwerk en zo van de andere partners;
- **Het bestaan van verschillende preferenties ten aanzien van elkaars netwerkopdracht:** de verzamelde data geven aan dat preferentiële accenten en verschillende opvattingen over bijvoorbeeld na te streven objectiviteit, neutraliteit en collectiviteit leiden tot problemen over de aanvaarding van elkaars opdrachten binnen de geïntegreerde veiligheidsnetwerken. Vooral de politieke vertegenwoordiging en electorale reflex van de bestuurlijke partners krijgen hierbij veel aandacht. Deze zouden immers leiden tot de nodige dilemma's en patstellingen (bv. tot hoever is het gevraagde 'maatwerk' vanwege bestuurlijke instanties voor individuele burgers bij de arrestatie en vervolging betreffende verkeers- en bouwovertradingen verzoenbaar met de door politie en gerecht nagestreefde collectieve en 'objectieve' behandeling?). Het is dan ook van belang om deze preferenties en opvattingen beleidsmatig aan te kaarten en ze uit te klaren in een 'gemeenschappelijk' waardekader;
- **Het gebrek aan een 'overzichtelijke' korf van inzetbare (netwerk)middelen:** de middelen waarover de respondenten veel vragen, bedenkingen en reflecties formuleren doorheen het onderzoek zijn de financiële middelen, de personeelsmiddelen (bv. competenties, aanstellingen, stages, werving en selectie, beloning), de ICT- en communicatiemiddelen, het leiderschap (bv. leidinggevende capaciteiten), de structuur (bv. taakverdeling, coördinatie, gezagsverdeling en formalisme) en de cultuur (bv. waarden, normen, attitudes, ingesteldheid). Mogelijk zijn deze middelen dan ook belangrijk voor de werking van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. De onduidelijke opdrachtbepaling (zie hiervoor) zou volgens de respondenten echter gevolgen hebben voor een al even onduidelijke toewijzing van concrete middelen aan de geïntegreerde veiligheidsnetwerken. Zo zou het voor elke partner niet altijd duidelijk zijn welke middelen er precies moeten worden ter beschikking gesteld van het geïntegreerde veiligheidsnetwerk en zo ook van alle andere netwerkpartners. Onze vraag of deze middelen vervolgens toereikend zijn gegeven de aard en omvang van de Euregionale netwerkopdracht vormt het voorwerp van een andere, veel gehoorde maar (nog) niet uitgeklaarde discussie.

Aanvullend worden er door de respondenten eveneens kritische bemerkingen geformuleerd ten aanzien van de aan deze middelen gebonden concepten van *performantie* en *professionalisme*. Vooral maatstaven en referentiepunten voor een correcte evaluatie ervan zorgen voor de nodige discussie (bv. outputcriteria kunnen voor een grote ijver of drukte zorgen, maar daarom nog niet voor een kwalitatief betere dienstverlening). Ten slotte wijzen diverse respondenten ook op de veelheid aan middelen die samen een onduidelijk en moeilijk te beheersen beleid op het niveau van het integrale netwerk veroorzaken. Kortom, er stellen zich duidelijk veel vragen en problemen over het middelen-referentiekader van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's.

Ten slotte zijn er nog de zogenaamde relaties (1.2) waarbij het bestaan van een gemeenschappelijke taal, codes, verhalen en referentiekaders kan bemoeilijkt worden door de volgende vaststelling:

- **De aanwezigheid van een onoverzichtelijk kluwen van coördinatiemechanismen:** de onderzoeksresultaten wijzen uit dat het aanbod aan verschillende types of soorten van coördinatiemechanismen zeer omvangrijk is¹⁶. Op zich zou dit de cognitieve dimensie alvast ten goede kunnen komen. Hoe meer coördinatie, hoe meer er wordt gedeeld. Maar het moeilijk te overzien karakter ervan remt dit positieve effect helaas af. Vele coördinatiemechanismen blijken onderling immers te overlappen of zijn onduidelijk qua reikwijdte en concrete invulling. Dit is bijvoorbeeld vooral het geval met het zeer omvangrijk aanbod aan liaisonfuncties, -afdelingen en -platforms binnen de geïntegreerde veiligheidsnetwerken. De effecten op de gerealiseerde afstemming ervan zijn dubbel. Enerzijds ondersteunt dit omvangrijk aanbod de noodzakelijke coördinatie, maar anderzijds leidt de veelheid aan verschillende soorten van liaisonvoorzieningen tot een onoverzichtelijke wildgroei (bv. de onduidelijkheid over de politionele functies van directeur-coördinator of DIRCO en gerechtelijke directeur of DIRJUD¹⁷). Het uitklaren en vooral vereenvoudigen van dit complex coördinatiekluwen vormt volgens ons dan ook een belangrijke uitdaging om te komen tot goed gelijk stromende codes, verhalen en referentiekaders.

3.2. Het *relationele* evaluatiecriterium

De onderzoeksresultaten tonen aan dat de aanwezigheid van sterke, stabiele, duurzame en diepgaande relaties tussen de netwerkpartners om zo het nodige wederzijdse vertrouwen en ethisch gedrag te ondersteunen (1.3) sterk varieert door de zes bestudeerde geïntegreerde veiligheidsnetwerken van beide Euregio's heen. Het is dan ook geen vanzelfsprekendheid dat ze aanwezig zijn tussen alle betrokken politionele, gerechtelijke en bestuurlijke partners. Zoals in deze paragraaf zal blijken is het aantal vaststellingen dat het bestaan ervan belemmert aanzienlijk minder groot dan bij de cognitieve dimensie. Maar indien we ervan uitgaan dat de daar gesignaleerde problemen *indirect* ook een invloed kunnen hebben op de creatie van sterke, stabiele, duurzame en diepgaande relaties – iets wat niet onlogisch is – dan is het resultaat toch nog aanzienlijk.

¹⁶ Het onderzoeksrapport bevat in paragraaf 4.6 een overzicht van de diverse coördinatiemechanismen waaronder informele persoonsgebonden coördinatie, coördinatie via formele regels en procedures, coördinatie via liaisonfuncties, -afdelingen en -platforms en coördinatie via 'taskforces'.

¹⁷ Meer informatie staat vermeld in het onderzoeksrapport en op de website www.polfed-fedpol.be.

Voor wat de context (1.2) betreft kunnen we zo veronderstellen dat de eerder aangehaalde verschillende waardeaders ten aanzien van (1) de bescherming van de eigen soevereiniteit en (2) hoe om te gaan met de maatschappelijke attitudeveranderingen van burgers, het vertrouwen in elkaar kunnen ondermijnen (zie 3.1). Andere waardeaders impliceren mogelijk andere opvattingen en creëren zo ook mogelijke spanningen of fricties in de relaties tussen de netwerkpartners.

Voor wat de actoren (1.2) betreft, kan de volgende nieuwe vaststelling het bestaan van sterke, stabiele, duurzame en diepgaande relaties tussen de netwerkpartners om zo het nodige wederzijdse vertrouwen en ethisch gedrag te ondersteunen, beïnvloeden:

- **Het bestaan van informele afspraken rondom de netwerkopdracht:** volgens de respondenten bestaan er – vaak ter compensatie van de ontbrekende formele netwerkopdracht – verschillende informele afspraken over de respectievelijke opdrachten van de betrokken netwerkpartners. We kunnen aannemen dat deze informele afspraken niet enkel het ontstaan van een meer eenduidig weliswaar informeel referentiekader beïnvloeden, maar eveneens het onderling vertrouwen versterken. Deze vaststelling heeft echter een keerzijde. Van zodra de persoonlijke contacten worden verbroken (bv. de periodieke personeelsmutaties binnen de polititionele en gerechtelijke partners in Frankrijk en Nederland), staat ook de relatie en zo het hieraan gekoppelde vertrouwen op de helling.

Verder zijn er de gebruikte coördinatie- en afstemmingsmechanismen, waarbij de volgende twee vaststellingen het bestaan van sterke, stabiele, duurzame en diepgaande relaties tussen de netwerkpartners om zo het nodige wederzijdse vertrouwen en ethisch gedrag te ondersteunen (1.2), kunnen beïnvloeden:

- **Het omvangrijk gebruik van informele, persoonsgebonden coördinatiemechanismen:** de verzamelde data wijzen uit dat het aandeel van de informele, persoonsgebonden coördinatiemechanismen binnen het geheel aan coördinatiemechanismen zeer groot is. Analooq met de bevindingen uit de organisatietheorie is dit mogelijk het gevolg van een hoge en intense coördinatiedruk binnen de desbetreffende netwerken¹⁸. Het vermoeden is groot dat deze informele contacten doorgaans een positieve invloed hebben op de creatie van sterke relaties en zo het nodige wederzijdse vertrouwen en ethisch gedrag. Diverse respondenten wijzen hier trouwens op. Ze zouden vaak een welgekomen ‘compensatie’ zijn voor de onduidelijke en/of ontbrekende formele netwerkopdrachten (zie 3.1). De duurzaamheid en stabiliteit van deze informele contacten is echter een ander verhaal. Van zodra de persoonlijke contacten worden verbroken, staat de relatie en zo het hieraan gekoppelde vertrouwen immers op de helling. Bovendien varieert het gebruik van de informele persoonsgebonden coördinatie blijkbaar sterk in functie van de persoonlijkheid van de betrokken functiebekleder en van de politiek-maatschappelijke cultuur van een land. Zo zou een communicatieve en extraverte persoonlijkheid van bijvoorbeeld een korpschef binnen de lokale Belgische politie het gebruik van informele afstemmingsgesprekken met zijn/haar netwerkpartners beïnvloeden. En zo zou het gebruik van informele persoonsgebonden coördinatiemechanismen meer voorkomen in de zuidelijke lidstaten van de EU zoals Frankrijk – vermoedelijk ter compensatie of verzachting van de anders vrij strakke, formele en centralistische besluitvormingscultuur – en minder bij de meer zakelijke noordelijke lidstaten zoals Nederland.

¹⁸ o.a. MINTZBERG, 1993 en DAFT, 2004.

Toegegeven, toekomstig vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen of deze aangereikte verklaringsgronden reëel zijn of niet. Het gebruik van informele persoonsgebonden coördinatiemechanismen en zo ook de aanwezigheid van het hierdoor gecreëerde vertrouwen lijkt in ieder geval niet echt stabiel en voorspelbaar te zijn doorheen de desbetreffende netwerken;

- **Het gebruik van flexibele en dynamische (operationele) ‘taskforces’:** de onderzoeksresultaten tonen eveneens aan dat het gebruik van zogenaamde ‘taskforces’ of tijdelijke, vaak opdrachtgebonden coördinatieformules vooral een vlotte grensoverschrijdende *operationele* samenwerking tussen de politionele partners van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken faciliteren. Een veelgebruikte toepassing vinden we bijvoorbeeld terug in de gemengde grensoverschrijdende politiepatrouilles. Volgens de betrokkenen versterken ze alvast de onderlinge relaties en zo het wederzijds vertrouwen. Het voordeel is het flexibele en dynamische karakter van deze coördinatieformule.

3.3. Het *structurele* evaluatiecriterium

Op basis van de onderzoeksresultaten stellen we vast dat het bestaan van heldere posities met duidelijke informatie¹⁹ en controlemogelijkheden (1.3) opnieuw geen vanzelfsprekendheid is binnen de zes geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. Toegegeven, dit verschilt of varieert doorheen de bestudeerde netwerken, maar diverse kenmerken van vooral de context en iets minder van de betrokken actoren en de relaties wijzen toch op een aantal moeilijkheden ter zake. Net zoals bij de relationele dimensie kunnen we ook hier veronderstellen dat de eerder gesignaleerde problemen met betrekking tot de cognitieve dimensie *indirect* ook een invloed hebben op het bestaan van heldere posities en informatie- en controlemogelijkheden. In dit opzicht is het aangewezen om deze eerder aangehaalde vaststellingen eveneens in overweging te nemen.

Voor wat de context (1.2) betreft, kunnen we veronderstellen dat het eerder aangehaalde ontbreken van (1) een ‘duidelijk’ en ‘gedeeld’ Euregionaal criminologisch profiel inclusief gedeelde informatie, alsook van (2) een ‘helder’, ‘eenduidig’ en ‘overzichtelijk’ juridisch-institutioneel raamwerk dat de posities en de hiermee samenhangende informatie- en controlemogelijkheden stroomlijnt en van (3) ‘gelijk sporende’ ICT-ervaringen en -systemen die een vlotte informatiedoorstroom faciliteren, de structurele dimensie alvast kunnen verzwakken (zie 3.1). En er is mogelijk meer:

- **De zwakke socio-economische situatie en zo (financiële) onderbouwing van posities en controlemogelijkheden:** Verschillende respondenten geven aan dat de socio-economische situatie (i.e. werkgelegenheid, economische groei, investeringen) van beide Euregio's een niet te onderschatten impact zou hebben op de criminaliteit en zo op de uitdagingen van de respectievelijke geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's. De socio-economische situatie zou volgens deze respondenten meer problematisch zijn in de Euregio Eurometropool dan in de Euregio Maas-Rijn die

¹⁹ Het onderzoeksrapport bevat een overzicht van de zeer vele vormen van informatie-uitwisseling waaronder bijvoorbeeld de formele informatieknooppunten (i.e. de zogenaamde Arrondissementale Informatieknooppunten of AIK's en het Euregionaal Politie, Informatie en Coördinatie Centrum of EPICC in Heerlen), de gemengde grenscommissariaten (i.e. het Centre de Coopération Douanière et Policière of CCDP in Doornik) en de gemengde overlegplatforms (bv. het Bureau Euregionale Samenwerking of BES in de Euregio Maas-Rijn). Meer informatie staat vermeld in het onderzoeksrapport en in de Euregionale studies aangehaald bij 2.1 en in de bibliografie.

alvast een meer succesvolle reconversie heeft ondergaan na de teloorgang van haar dominante economische activiteit (i.e. de mijnbouw). Mogelijk hangen deze socio-economische reconversies en 'omwentelingen' sterk samen met de aanwezigheid van de politieke wil en vooral een gevoel van samenhorigheid (bv. het Limburg-gevoel). Daarnaast heeft de socio-economische toestand ook een invloed op de financiële draagkracht van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken, zoals bijvoorbeeld op de werkingsmiddelen van de lokale Belgische politie-eenheden. Anders gesteld, een sterke politieke wil en samenhorigheid zouden het socio-economische tij kunnen keren en zo de uitdagingen en de financiële draagkracht van de betrokken netwerkpartners beïnvloeden. Let wel, diverse respondenten merken op dat het zinvol zou zijn om bij de uitwerking van het socio-economisch kader van beide Euregio's rekening te houden met intra-regionale verschillen en dus variante uitdagingen en gevolgen voor de geïntegreerde veiligheidsnetwerken. Andere socio-economische kaders (bv. stedelijke versus landelijke gebieden) zouden mogelijk andere accenten in het criminologisch profiel (bv. inkomenscriminaliteit en overlast) en zo ook in de uitdagingen voor de verschillende geïntegreerde veiligheidsnetwerken impliceren;

- **Het bestaan van een complexe, versnipperde politieke besluitvorming rondom het ICT-kader:** ter aanvulling van de eerder vermelde ICT-onderzoeksresultaten (i.e. het gebrek aan 'gelijk sporende' ICT-ervaringen en -systemen) wijzen diverse respondenten op de onderliggende complexe en gefragmenteerde politieke ICT-besluitvorming over alle partners en landsgrenzen heen (bv. bij de Belgische politie worden er zowel federaal als lokaal beleidsinitiatieven genomen, weliswaar zonder onderlinge afstemming, aldus de respondenten in kwestie). Dit komt het ontwikkelen van gelijk sporende ICT-systemen en zo van meer algemene informatie- en controlestromen alvast niet ten goede. In de loop van het onderzoek wordt er bijvoorbeeld herhaaldelijk gewezen op de implicaties van ontbrekende compatibele ICT-platformen bij de realisatie van grensoverschrijdende acties (o.a. het zogenaamde Tetrapol-platform van de Franse Police Nationale en Gendarmerie versus het Tetra-platform van de Belgische, Nederlandse en Duitse politie). Verder wordt er ook gewezen op de onderling verschillende beleidstandpunten betreffende de toegang tot bestaande informatiesystemen. Blijkbaar bestaan er per land verschillende toegangsmodaliteiten voor individuele organisatieleden tot de eigen ICT-systemen. Zo zou een Belgische lokale politieagent bijvoorbeeld in tegenstelling tot zijn Nederlandse collega enkel toegang hebben tot databanken via de eigen lokale werkplek. In grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden zorgt dit voor de nodige problemen. Niet elke partner kan immers even vlot toegang krijgen tot dezelfde, noodzakelijke informatie. Het bestaan van grensoverschrijdende informatieknooppunten en coördinatieplatforms²⁰ kan dit probleem mogelijk gedeeltelijk en indirect ondervangen.

Met betrekking tot de actoren (1.2) zouden we verder kunnen aannemen dat het eerder aangehaalde ontbreken van (1) een duidelijke netwerkopdracht met hieraan gekoppelde taakverdelingen per partner alsook van (2) een overzichtelijke korf van inzetbare (netwerk)middelen, het bestaan van heldere posities met duidelijke informatie- en controlemogelijkheden kunnen bemoeilijken (zie 3.1).

Tot slot zijn er de relaties tussen de betrokken politionele, gerechtelijke en bestuurlijke partners (1.2). Ook hier zouden we kunnen aannemen dat de eerder aangehaalde aanwezigheid van (1) een omvangrijk maar wel onoverzichtelijk kluwen van

²⁰ Zie voetnoot 20.

coördinatiemechanismen alsook van (2) belangrijke maar wel kwetsbare informele coördinatiemechanismen, de helderheid van posities en hun informatie- en controle-mogelijkheden niet echt ten goede komen (zie 3.1 en 3.2). Aanvullend kunnen we ook nog de volgende vaststelling aanhalen met betrekking tot het gebruik van formele coördinatiemechanismen:

- **Het tweesnijdend zwaard van formele regels en procedures:** op basis van de verzamelde data stellen we vooreerst vast dat het gebruik van formele regels en procedures als coördinatiemechanismen sterk varieert in functie van de aanwezige juridisch-institutionele kaders (bv. coördinatieafspraken vermeld in formele Europese en transnationale overeenkomsten), de politiek-maatschappelijke cultuur van een land (bv. een meer formele gecentraliseerde besluitvormingscultuur van Frankrijk in de Euregio Eurometropool) en de organisatiecultuur van een netwerkpartner (bv. een meer formalistische organisatiecultuur van de gerechtelijke partners). De impact van formele regels en procedures op het vlot functioneren is bovendien erg dubbel. Enerzijds maakt de aanwezigheid van heldere en eenduidige formele regels en procedures de werking van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken meer transparant en overzichtelijk. Anderzijds maakt een omvangrijke variatie betreffende diezelfde formele regels en procedures doorheen de netwerken het geheel (opnieuw) minder transparant en onoverzichtelijk. Verder staan diverse respondenten in het bijzonder stil bij de formele coördinatie gerealiseerd via de zogenaamde zonale veiligheidsplannen in België. Deze kunnen volgens hen de coördinatie tussen de verschillende partners van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in beide Euregio's versterken, maar dat is momenteel blijkbaar geen vanzelfsprekendheid. Soms zou er immers sprake zijn van een dynamisch gebeuren, maar soms evenzeer van een inefficiënte en weinig doeltreffende 'praatbarak'. De plaats en het belang van dergelijke formele zonale veiligheidsplannen herbekijken in het licht van (meer) heldere posities inclusief informatie- en controle-mogelijkheden binnen de geïntegreerde veiligheidsnetwerken van beide Euregio's kan dan ook een belangrijk aandachtspunt vormen.

4. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

In het voorliggende artikel hebben we de resultaten besproken van een onderzoek naar het organisatiekundig functioneren van zes geïntegreerde veiligheidsnetwerken in twee Belgische Euregio's. Het betreft een exploratief gevalstudie-onderzoek waarin de invalshoek van het sociale-netwerkperspectief een reeks van inzichten oplevert die de wetenschappelijke en beleidsmatige discussies ter zake kunnen stofferen. Alle onderzoeksresultaten samen benadrukken alvast het bestaan van een complexe organisatiekundige vormgeving waarmee de aansturing van deze netwerken momenteel plaatsvindt. Aansturen is als zodanig geen evidentie. Daarom zijn we geneigd het functioneren van de betrokken netwerken momenteel te vergelijken met een heuse worstelpartij in plaats van een geoliede sprint voorwaarts.

In deze afsluitende paragraaf wensen we vooreerst stil te staan bij enkele beleidsadviezen voor de politionele, gerechtelijke en bestuurlijke partners van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken alsook voor hun respectievelijke (regionale, landelijke) beleidsverantwoordelijken. Op deze wijze wensen we naast de hiervoor aangereikte onderzoekresultaten die vermoedelijk vooral het wetenschappelijk discours stofferen, eveneens voldoende reflectiemateriaal aan te bieden voor het beleidsmatig discours

ter zake. Gegeven het exploratieve karakter van het onderzoek gaat het echter om *voorzetten* tot advies. Het is dan ook aangewezen ze met de nodige omzichtigheid te hanteren.

Een eerste set van beleidsadviezen vloeit voort uit de vaststellingen met betrekking tot het *cognitieve* evaluatiecriterium. De onderzoekresultaten suggereren dat het bestaan van een gemeenschappelijke 'cognitie', dit wil zeggen een gedeelde taal, codes, verhalen en referentiekaders, aanzienlijk kan verbeterd worden. Op basis van de gerapporteerde vaststellingen (3.1) zou dit kunnen gebeuren aan de hand van beleidsinitiatieven die gericht zijn op (1) het ontwikkelen van een 'duidelijk' en (meer) 'gedeeld' Euregionaal criminologisch profiel met aandacht voor zowel generieke als specifieke kenmerken (i.e. verschillen *binnen* elke Euregio), (2) het vereenvoudigen en meer compatibel maken van het politiek-institutioneel kader en vooral van de hierin vermelde opdrachtbepalingen, met aandacht voor zowel generieke (i.e. *gelijk* over alle netwerken) als specifieke opdrachten (i.e. *verschillend* binnen elk netwerk), (3) het (her)openen van het debat over politiek-maatschappelijke waardeverschillen (bv. over de bescherming van de eigen soevereiniteit) om zo te komen tot een Europees of landen overstijgend 'gemeenschappelijk' waarde kader en dito juridisch-institutioneel kader, (4) het maken van afspraken over hoe om te gaan met maatschappelijke attitudeveranderingen van burgers alsook het afwegen van gewenste en realiseerbare strategieën en concepten binnen de netwerken (bv. moeten we 'actief involgen', 'passief ondergaan' of 'begrenzen' en 'afremmen'? Wat betekent neutraal en objectief?), (5) het bewerkstelligen van een grotere (schaal)gelijkvormigheid tussen de verschillende netwerkpartners, (6) het maken van afspraken over de middelen die elke partner wordt verondersteld ter beschikking te stellen van de Euregionale geïntegreerde veiligheidsnetwerken en het evalueren of ze toereikend zijn gegeven de aard en omvang van de Euregionale netwerkopdrachten, (7) het gericht informatie delen en/of uitwisselen over elkaars successen en tegenslagen betreffende ICT-toepassingen en op basis hiervan zorgen voor het meer 'gelijk sporen' van ICT-integratie inspanningen inclusief investeringen en (8) het vereenvoudigen van het uitermate complex coördinatieluwen over alle partners en landen heen. Sleutelen aan de cognitieve dimensie impliceert zo het verhelderen en uitklaren van de *identiteit* zelf van de geïntegreerde veiligheidsnetwerken in de Euregio's (i.e. waarover gaat het eigenlijk? Hoe zien de netwerken eruit, wat zijn hun uitdagingen, wat is hun opdracht en wat zijn hun middelen?).

Een tweede set van beleidsadviezen vloeit voort uit de vaststellingen met betrekking tot het *relationele* evaluatiecriterium. De onderzoeksresultaten suggereren dat ook de aanwezigheid van sterke, stabiele, duurzame en diepgaande relaties tussen de netwerkpartners om zo het nodige wederzijdse vertrouwen en ethisch gedrag te ondersteunen, kan verbeterd worden (3.2). Op basis van de onderzoeksresultaten zou dit kunnen gebeuren via beleidsinitiatieven die gericht zijn op (1) voldoende (beleids) ruimte in het juridisch-institutioneel raamwerk voor het maken van informele afspraken rondom de netwerkopdracht (2) voldoende aandacht in de vereenvoudigde en uitgeklaarde korf van coördinatiemechanismen voor informele, persoonsgebonden coördinatiemechanismen en flexibele (operationele) taskforce formules en (3) het tegelijkertijd bewaken van de stabiliteit en continuïteit ervan door bijvoorbeeld bij de bestaaf van de desbetreffende netwerken (i.e. aanwerving, training, opleiding en promotie van leidinggevend) expliciet rekening te houden met de aanwezigheid van hiervoor noodzakelijke competenties (b.v. communicatieve en/of netwerkvaardigheden). Sleutelen aan de relationele dimensie impliceert zo het versterken van de onderlinge *verbondenheid*.

Een derde en laatste set van beleidsadviezen heeft betrekking op het *structurele* evaluatiecriterium (3.3). De aanwezigheid van heldere posities en hieraan gekoppelde informatie- en controlemogelijkheden kan mogelijk verbeterd worden door beleidsinitiatieven die gericht zijn op (1) het via een sterke politieke wil en samenhorigheidsgevoel verbeteren van de socio-economische situatie om zo de uitdagingen en de financiële draagkracht van de betrokken netwerkpartners positief te beïnvloeden (2) het uitklaren, vereenvoudigen en meer onderling afgestemd maken van de complexe, versnipperde politieke besluitvorming rondom het ICT-kader (inclusief de informatieknooppunten) en (3) een weloverwogen gebruik van formele regels en procedures binnen de vereenvoudigde en uitgeklaarde korf van coördinatiemechanismen. Sleutelen aan de structurele dimensie impliceert zo het voorzien van een gedegen *inbedding*.

Verder wensen we in deze afsluitende paragraaf eveneens stil te staan bij de positionering en toegevoegde waarde van onze studie binnen de criminologische, juridische en politologische onderzoekstraditie. Het betreft een eerste poging die zeker nog verder moet worden uitgewerkt in toekomstig vervolgonderzoek (zie verder). Met betrekking tot de positionering stellen we vast dat sommige resultaten doorgaans goed aansluiten bij andere, voornamelijk criminologische en juridische studies over geïntegreerde politionele en justitiële samenwerkingsverbanden in Europa. In dit opzicht staan onze onderzoeksresultaten zeker niet haaks op de reeds bestaande en ontwikkelde empirische inzichten. Zo wordt er in een recente publicatie van HUFNAGEL, HARFIELD en BRONITT (2012) bijvoorbeeld eveneens gewezen op de juridisch-institutionele, administratieve (i.e. formele regels en procedures) en culturele verschillen tussen de Europese lidstaten en de negatieve effecten hiervan (i.e. 'obstakels') op een vlotte grensoverschrijdende samenwerking inzake veiligheid. De Europese politieke ambities en idealen omtrent een grensoverschrijdende samenwerking zijn groot, de dagelijkse praktijk en implementatie echter complex en moeizaam. In een themanummer van de Cahiers Politiestudies over 'policing in Europe', vinden we eveneens diverse aanknopingspunten. Zo wordt er bijvoorbeeld gewezen op het complexer wordende institutionele raamwerk voor grensoverschrijdende samenwerking in Europa (o.a. FIJNAUT, 2010; NEROUDE & VASSILAS, 2010), het omvangrijke en snel groeiende aanbod – kluwen? – van grensoverschrijdende coördinatievormen (o.a. FIJNAUT, 2010; SPAPENS, 2010), de culturele gevoeligheid van het hieraan gekoppelde soevereiniteitsprincipe (o.a. Fijnaut, 2010) de technologische, culturele en beleidsmatige problemen rondom het delen van informatie (o.a. NEYROUD & VASSILAS, 2010) en het verschillend gebruik van deze informatie door de verschillende (netwerk)partners bijvoorbeeld op de hiërarchisch hoge(re) beleidsniveaus versus de operationele actieniveaus (o.a. CORDEEL, 2010). Verder is er in diezelfde reeks ook het interessante themanummer rond schaalveranderingen, waar SPELIER (2013) bijvoorbeeld stelt dat het debat in Nederland over de wijze waarop de politie haar rol samen met andere zogenaamde 'ketenpartners' vervult grotendeels afwezig – en zo ook onduidelijk – is, en FIJNAUT opmerkt dat de veranderende en complexe interne organisatie van de Nederlandse politie '... de grensoverschrijdende samenwerking in België en Duitsland eerder zal belemmeren dan bevorderen' (2013, 83-85). Kortom, onduidelijke netwerkopdrachten en veranderende of complexe nationale (netwerk)structuren hebben zo vermoedelijk ook hun gevolgen voor een moeizame grensoverschrijdende samenwerking. Maar laten we duidelijk zijn, de toegevoegde waarde van ons onderzoek ligt niet zozeer in deze weliswaar interessante parallele bevindingen, dan wel in het antwoord dat onze studie probeert te geven op de vraag naar alternatieve perspectieven om de complexe realiteit van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in hun totaliteit (beter) te kunnen vatten. Deze vraag vinden we expliciet terug in enkele bestaande,

vooral politicologische studies waaronder bijvoorbeeld de publicatie van BAUWENS, ENHUS, PONSAERS, REYNAERT & VAN ASSCHE (2011). Zo wijzen ze op basis van hun onderzoek naar de implementatieproblematiek van lokale geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Vlaanderen expliciet op de noodzaak van alternatieve denkkaders om de complexiteit van dit soort van geïntegreerde veiligheidsnetwerken (beter) te kunnen begrijpen, vormgeven en aansturen. Onder complexiteit verstaan ze het interactieve samenspel van de uiteenlopende doelstellingen, visies en idealen van de verschillende bestuurlijke actoren op de verschillende niveaus en domeinen in functie van de lokale omstandigheden, mogelijkheden en behoeften. Alhoewel wij onze geïntegreerde netwerkfocus eerder verruimen tot de Belgische Euregio's en onze inspiratie niet zozeer zoeken in de door hen gebruikte complexiteitstheorieën verwant aan de chaostheorie, de complexe adaptieve systemen en de dissipatieve structuren (BAUWENS, ENHUS, PONSAERS, REYNAERT & VAN ASSCHE, 2011, 79), sluit onze studie alvast het meeste aan bij dit soort van politicologische studies over geïntegreerde veiligheidsnetwerken in – en tussen – Europese landen. Zoals reeds aangehaald in de inleiding heeft de toegevoegde waarde van ons onderzoek dus voornamelijk betrekking op het alternatieve theoretische denkkader van de sociale netwerktheorie van waaruit we de totale functioneringsproblematiek van dergelijke geïntegreerde veiligheidsnetwerken bestuderen.

Ten slotte wensen we in deze afsluitende paragraaf ook nog het belang van toekomstig vervolgonderzoek te benadrukken. Hiervoor kunnen zowel de gegenereerde onderzoeksresultaten als de hiervoor vermelde criminologische, juridische en politicologische studies een goede aanzet vormen. Beide kunnen immers leiden tot additionele, meer gerichte exploraties waarbij vooral onduidelijke en/of dubbelzinnige onderzoeksresultaten worden scherpgesteld. Het is eveneens belangrijk om de beleidsadviezen via bijkomende exploraties verder fijn te stellen en/of aan te passen. Een diepgaande aftoetsing bij de respectievelijke beleidsverantwoordelijken kan alvast bijdragen tot meer concrete, haalbare en zo ook gedragen voorstellen ter zake. Kortom, via een exploratief vervolgonderzoek hopen we onze huidige bijdrage aan de multidisciplinaire kennisontwikkeling over het organisatorisch functioneren van geïntegreerde veiligheidsnetwerken in Belgische Euregio's verder uit te werken. De ontwikkeling van een bruikbaar organisatiemodel is hierbij onze finale ambitie.

REFERENTIES

- BAUWENS, T., ENHUS, E., PONSAERS, P., REYNAERT, H. & VAN ASSCHE, J. (2011). *Integraal veiligheidsbeleid tussen pragmatisme en idealisme, Het complexe samenspel van lokale en bovenlokale bestuurlijke actoren*. Brussel: VUB Press.
- BOEIJE, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research*. Los Angeles, California: Sage.
- BORGATI, S.P., MEHRA, A., BRASS, D.J. & LABIANCA, G. (2009). Network Analysis in the Social Sciences. *Science*, 323, 892-895.
- BRASS, D.J., BUTTERFIELD, K.D. & SKAGGS, B.C. (1998). Relationships and Unethical Behavior: A Social Network Perspective. *Academy of Management Review*, 23, 14-31.
- BRUGGEMAN, W., DEVROE, E. & EASTON, M. (2010). *Evaluatie 10 jaar politiehervorming*. Leuven: Maklu.
- BRUGGEMAN, W., VAN BRANTEGHEM, J.M. & VAN NUFFEL, D. (red.) (2007). *Naar een Excellente politiezorg/ Toward an Excellent Police Function*. Brussel: Politeia.
- BRUINSMA, M., JACOBS, M., JANS, M., MOORS, H., SPAPENS, A.C.M. & FIJNAUT, C.J.C.F. (2010). *Grensoverschrijdend politiewerk in de Euregio Rijn-Maas-Noord*. Antwerpen, Oxford: Intersentia.

- CACHET, L., DE KIMPE, S., PONSAERS, P. & RINGELING, A. (2008). *Governance of Security in the Netherlands and Belgium*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- CORDEEL, G. (2010). Europe's police information exchange: an exercise in information management. *Cahiers Politiestudies*, 16, 107-120.
- DAFT, R.L. (2004). *Organization Theory and Design*. Ohio: South Western Thomson Learning.
- DE CAROLIS, D.M. & SAPATIRO, P. (2006). Social Capital, Cognition, and Entrepreneurial Opportunities: A Theoretical Framework. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 41-56.
- DUL, J. & HAK, T. (2008). *Case Study Methodology in Business Research*. Amsterdam: Elsevier.
- FIJNAUT, C.J.C.F. (2010). The Past, Present and Future of general Police Cooperation within the European Union. *Cahiers Politiestudies*, 16, 19-38.
- FIJNAUT, C.J.C.F. (2013). De oprichting van het nationale politiekorps in Nederland. *Cahiers Politiestudies*, 26, 73-86.
- FIJNAUT, C.J.C.F. & DE RUYVER, B. (2008). *Voor een gezamenlijke beheersing van de druggerelateerde criminaliteit in de Euregio Maas-Rijn*. Maastricht: Provincie Limburg.
- FIJNAUT, C.J.C.F. & OUWERKERK, J.W. (Red.) (2010). *The Future of Police and Judicial Cooperation in the European Union*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- FIJNAUT, C.J.C.F., SPAPENS, A.C. & VAN DAELE, D. (2005). *De strafrechtelijke rechtshulpverlening van Nederland aan de lidstaten van de Europese Unie; de politieke discussie, het juridisch kader, de landelijke organisatie en de feitelijke samenwerking*. Zeist: Uitgeverij Kerckebosch.
- FOUNTAIN, J.E. (1998). Social Capital: A Key Enabler of Innovation. In L.M. BRANSCOMB & J.H. KELLER (Red.), *Investing in Innovation: Creating a Research and Innovation Policy that Works*. Cambridge: MIT Press.
- HESSE-BIBER, S.N. & LEAVY, P. (2004). *Approaches to Qualitative Research: a Reader on Theory and Practice*. New York: Oxford University Press.
- HUFNAGEL, S., HARFIELD, C. & BRONITT, S. (2012). *Regional Law Enforcement, Cooperation – European, Australian and Asia-Pacific Perspectives*. New York: Routledge.
- KARSTEN, N. & TUMMERS, L. (2008). To Read or not to Read: over de waarde van vakliteratuur in kwalitatief onderzoek. *KWALON*, 13(3), 5-11.
- KRACKHARDT, D. & STERN, R.N. (1988). Informal Networks and Organizational Crisis: An Experimental Simulation. *Social Psychology Quarterly*, 51(2), 123-140.
- MARSHALL, C. & ROSSMAN, G.B. (2011). *Designing Qualitative Research*. Los Angeles, California: Sage.
- MASO, I. & SMALING, A. (1998). *Kwalitatief onderzoek: praktijk en theorie*. Amsterdam: Boom.
- MINTZBERG, H. (1993). *Organisatiestructuren*. Schoonhoven: Academic Service.
- MISHIRA, A.K. (1996). Organizational Responses to Crisis: The Centrality of Trust. In R.M. KRAMER & T.R. TYLER (Eds.), *Trust in Organizations: Frontiers of Theory and Research*. Thousand Oaks: Sage, 261-287.
- NAHAPIET, J. & GHOSHAL, S. (1998). Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage. *Academy of Management Review*, 23, 242-266.
- NEYROUD, P. & VASSILAS, P. (2010). The Politics of Partnerships: Challenges to Institution building in European Policing. *Cahiers Politiestudies*, 16, 75-90.
- ROVERS, B. & FIJNAUT, C.J.C.F. (2011). *De drugsoverlast in Maastricht en omliggende gemeenten: een schets van de problemen en het effect van tegenmaatregelen*. Antwerpen: Intersentia.

- SCOTT, J.P. (2012). *Social Network Analysis*. London: SAGE publications Ltd.
- SPAPENS, A.C. & FIJNAUT, C.J.C.F. (2005). *De problemen van transnationale (georganiseerde) criminaliteit en de grensoverschrijdende politionele, justitiële en bestuurlijke samenwerking*. Antwerpen: Intersentia.
- SPAPENS, T. (2010). Cross-border Public Order Policing in the Dutch Border Areas. *Cahiers Politiestudies*, 16, 163-180.
- SPELIER, R. (2013). Schaal in de strijd en strijd om de schaal. Over de ontwikkeling richting een nationale politie in Nederland. *Cahiers Politiestudies*, 26, 53-72.
- STACEY, R.D. (2007). *Strategic Management and Organizational Dynamics: The Challenge of Complexity to Ways of Thinking about Organizations*. UK: Pearson Education.
- TEN HAVE, P. (2004). Conceptualisering in de Grounded Theory aanpak. *KWALON*, 9(3), 7-12.
- VALLET, N. & VAN DEN OORD, A. (2012). *Geïntegreerde politionele netwerken in Belgische Euregio's ... worstelen met de complexe bestuurlijke drukte*. Onderzoeksrapport, Onderzoeksproject Comparative Police Studies in the EU (COMPOSITE, <http://www.composite-project.eu>), Managing Integrated Police Networks in Belgian Euregions.
- VAN DAELE, D., KOOIJMANS, T., VAN DER VORM, B., VERBIST, K. & FIJNAUT, C.J.C.F. (2010). *Criminaliteit en rechtshandhaving in de Euregio Maas-Rijn, Deel 3: De bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit in Nederland en België*. Oxford-Antwerpen: Intersentia.
- VAN DAELE, D. & VANGEERBERGEN, B. (2007). *Criminaliteit en rechtshandhaving in de Euregio Maas-Rijn. Deel 2. De inrichting van opsporing en vervolging in België, Duitsland en Nederland en de internationale politieke en justitiële samenwerking in de Euregio Maas-Rijn*. Antwerpen: Intersentia.
- VERMEULEN, G., DE BUSSEER, E. & CRUYSSBERGHS, W. (2003). *Criminaliteit in de Frans-Belgische grensregio*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- VERMEULEN, G., VANDER BEKEN, T., DE RUYVER, B. & FLAVEAU, A. (2012). *Grensoverschrijdende (on)veiligheid in de Euregio Scheldemonde*. Gent: IRCP Publicaties.
- VERMEULEN, G., VANDER BEKEN, T., THOMAS, S., SCHWEDEN, R., VAN ALES, G. & HARTMAN, M. (2002/2012). *Monitor integrale veiligheid in de Euregio Scheldemonde. Omdat de grens steeds minder grens is ...* Gent: IRCP Publicaties (oorspronkelijk: Gedeputeerde Staten van Nederland).
- WALKER, G., KOGUT, B. & SHAN, W.J. (1997). Social Capital, Structural Holes and the Formation of an Industry Network. *Organization Science*, 8, 109-125.
- WATTS, D.J. (2002) Identity and Search in Social Networks. *Science*, 296, 1302-1305.
- WESTER, F. (2008). Reflecties bij KARSTEN en TUMMERS: to read or not to read. *KWALON*, 13(3), 13-15.
- WESTER, F., BOEIJE, H. & HAK, T. (2005). *Methodische keuzen in kwalitatief onderzoek*. Utrecht: Lemma.
- WESTER, F., SMALING, A. & MULDER, L. (2000). *Praktijkgericht kwalitatief onderzoek*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- YIN, R.K. (2003). *Applications of Case-study Research*. Thousand Oaks, California: Sage.